

Motion 16-2018 om PSA-test

Dnr 03967-2018

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige besluta att erbjuda fördjupad information och rådgivning om prostatacancer samt för- och nackdelar med PSA-test i samband med hälsosamtal riktat till män i åldern 50 och 60 år.

Sammanfattning

Agneta Granström (MP) föreslår i en motion att regionen skyndsamt inför organiserad PSA-testning av män samt att resultaten av provtagningarna sammanställs för att möjliggöra uppföljning.

I ärendet föreslås att regionen erbjuder information om prostatacancer och PSA test i samband med hälsosamtal riktat till män i åldern 50 och 60 år.

Yttrande till beslutsförslaget

Genom att erbjuda alla män i åldern 50 och 60 år hälsosamtal och fördjupad information och PSA-test kan regionen stärka det förebyggande arbetet och säkerställa en jämlik vård i länet.

Ärendet

Prostatacancer är den vanligaste cancersjukdomen i Sverige och den som orsakar flest dödsfall bland svenska män. Prostatacancer har en mycket lång symptomfri fas, då den vanligen kan botas, medan den nästan alltid är obotlig när den ger upphov till symptom. Screening med PSA-prov, följt av systematiska vävnadsprov, orsakar betydande överdiagnostik och överbehandling. Många medelålders och äldre män har en liten prostatacancer, som aldrig utvecklas till en livshotande sjukdom. Socialstyrelsen avråder fortsatt från screening för prostatacancer men anser att dagens PSA-testning behöver göras mer strukturerad och jämlik. Eftersom PSA-prov måste kompletteras med andra tester innan en cancer kan diagnostiseras används begreppet organiserad prostatacancer-testning.

Socialdepartementet och SKR

Socialdepartementet gav 2018 i uppdrag till Sveriges kommuner och regioner, SKR att ta fram en handlingsplan för effektiv standardiserad PSA-testning samt kompletterande diagnostiska tester för prostatacancer. Syftet är att öka kunskapen om PSA-testning samt möjliggöra en förbättrad organisation av prostatacancer-testning som kan kopplas till ett eventuellt screeningprogram i framtiden. Med uppdraget följde statliga medel för planering och utredning av regional organiserad prostatacancer-testning.

Förstudie och beslut inom norra sjukvårdsregionen

På uppdrag av SKR har samtliga regioner i Sverige genomfört förstudier av nuläget och vad som krävs för en övergång till organiserad prostatacancer-testning. Förstudierna som publicerades i januari 2019 utgör en faktabakgrund inför regionernas ställningstagande till införande.

Norra sjukvårdsregionens viljeinriktning är att införa organiserad prostatacancer-testning. Samtidigt konstateras att ett breddinförande i nuläget inte är genomförbart utifrån tillgängliga resurser. Bristen på urologer, MR-radiologer och röntgensjuksköterskor i norra regionen sätter gränser för om och hur organiserad testning kan införas samt när ett införande kan ske. Regionalt chefssamråd för cancervård samt styrgrupp RCC Norr förordar istället testning i mindre skala. Styrgruppen har därför beslutat att för år 2020 utbetala 330 000 kr av statliga medel till respektive region för införande av organiserad prostatacancer-testning.

Organiserad prostatacancer-testning inom region Norrbotten

Den medicinska professionen är överens om att nuvarande situationen med oorganiserad PSA-testning är ojämlig, ineffektiv och resurskrävande. En tänkbar åtgärd är istället organiserad prostatacancer-testning för män i lämplig åldersgrupp.

Studier visar att prostatacancer är sällsynt före 50 års ålder. För att upptäcka prostatacancer i ett tidigt stadium och möjliggöra tidig behandling är det därför lämpligt att rikta erbjudande om PSA-test till män i åldern 50 och 60 år.

Primärvården har i nuläget stor betydelse för tidig upptäckt av prostatacancer och basal diagnostik innefattande PSA, sjukhistoria och ärftlighet. Idag erbjuder regionen alla 40-50-60 åringar ett hälsosamtal. Det möjliggör att i samband med inbjudan till hälsosamtal även erbjuda män i åldern 50 och 60 år riktad information och rådgivning om prostatacancer och PSA-test. Med inbjudan till hälsosamtal bifogas en enkät om levnadsvanor och levnadsförhållanden. För män i åldersgruppen 50 och 60 år kompletteras enkäten med riktade frågor och tydlig information om tänkbara för- och nackdelar med tidig diagnostik av prostatacancer. I samband med hälsosamtalet på hälso-centralen tas individuella beslut om att testa sig eller inte.

Förväntad effekt på sjukdomspanoramats

Ett införande av årlig organiserad prostatacancer-testning för män i åldern 50 och 60 år förväntas leda till tidig upptäckt, minskad sjuklighet och tidig död samt ökad kunskap inom vården om behandling och diagnostiska metoder. Vården blir mer jämlik och mindre resurskrävande på längre sikt eftersom samtliga män i berörda åldrar erbjuds PSA-test.

Ekonomiska effekter

År 2019 var totalt 3 262 män i åldern 49 respektive 59 år folkbokförda i Norrbottens län. Om 20-30 procent av dessa män väljer att testa sig innebär det en sammanlagd kostnad om cirka 250 000-372 000 kronor. Införandet av organiserad testning förväntas även medföra en viss kostnadsökning för prostatacancerdiagnostik och behandling under första året. Dessutom tillkommer kostnader för utbildning, informationsmaterial och enkät. Genomförandet finansieras av statliga medel för 2020 med 330 000 kr.

Uppföljning

En kvantitativ uppföljning genomförs årligen av antalet män i åldern 50 och 60 år som erbjudits och deltagit i hälsosamtal, hur många av dessa som tack-

at ja till PSA-test samt antalet som testat positivt och fått fortsatt diagnostik och behandling. Uppföljning kan även ske baserat på enskilda provsvar och riskprofiler.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Regionen erbjuder sedan tidigare gynekologisk cellprovskontroll mot livmoderhalscancer. Genom att erbjuda alla män i åldern 50 och 60 år information om för- och nackdelar med PSA-test samt möjlighet att testa sig, blir vården mer jämställd.

Bilagor:

Motion 16-2018 om PSA-test